

TORD

Nom científic: *Turdus philomelos*
Noms comuns: Zorzal comú, tordo (castellà) / grive muscienne (francès) / tordo bottaccio (italià) / Song Thrush (anglès) / Singdrossel (alemany) / **Noms comuns de Balears:** tord (Mall, Eiv i For), tord blanc (Men).

Mida i pes
 Longitud del cos: 20 - 22 cm
 33 - 36 cm d'envergadura
 Pes: 65 - 112 g.

Hàbitat: garrigues d'ullastre i mata, olivars i pinars. Alzinars espessos (només per passar-hi la nit).

Es coneix amb el nom de "tord issabeli" els exemplars que presenten la coloració general molt apagada, de color crema.

Es tracta d'una deficiència de pigmentació coneguda com a esquizocroisme i que apareix en moltes altres espècies d'ocells.

TORD BURELL

Nom científic: *Turdus pilaris*
Noms comuns: Zorzal real (castellà) / grive litorne (francès) / cesena (italià) / Fieldfare (anglès) / Wacholderdrossel (alemany) / **Noms comuns de Balears:** tord rei, tord guia, tord grívia (Mall), rei de tord, tord rei (Men), griva (Eiv i For).

Mida i pes
 Longitud del cos: 22 - 27 cm
 39 - 42 cm d'envergadura
 Pes: 80 - 140 g.

Hàbitat: El mateix que el del tord, però prefereix terrenys més oberts, pastures i conreus. Més rarament a zones forestals.

MUDA. PLOMES DE JOVE I D'ADULT

La millor manera de conèixer l'edat és examinar les cobertores secundàries grans (10 plomes en total).

Les no mudades tenen una taca apical clara més gran, en forma de triangle, que puja pel canó de la ploma.

Les plomes mudades tenen la taca petita, allargada, de coloració més pàl·lida i que no s'estén pel canó de la ploma.

Els adults tenen totes les cobertores secundàries grans mudades.

Els joves només han mudat algunes cobertores secundàries començant per la part interna de l'ala, de manera que es reconeix un límit de muda que les separa de les no mudades més externes.

jove

tord (*Turdus philomelos*)

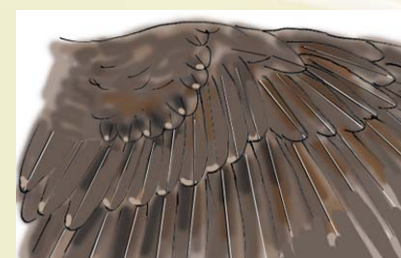

adult

jove

tord cellard (*Turdus iliacus*)

adult

jove

grívia (*Turdus viscivorus*)

adult

jove

tord burell (*Turdus pilaris*)

adult

GRÍVIA

Nom científic: *Turdus viscivorus*
Noms comuns: zorzal charlo (castellà) / grive draine (francès) / tordela (italià) / Mistle Thrush (anglès) / Misteldrossel (alemany) / **Noms comuns de Balears:** tord roquer, tord guia, tord grívia, tord betzà, tord rei (Men), griva (Eiv i For).

Mida i pes
 Longitud del cos: 26 - 29 cm
 42 - 47,5 cm d'envergadura
 Pes: 110 - 140 g.

Hàbitat: El mateix que el del tord, però prefereix terrenys més oberts, pastures i conreus.

TORD CELLARD

Nom científic: *Turdus iliacus*
Noms comuns: Zorzal alirrojo (castellà) / grive mauvis (francès) / tordo sassello (italià) / Redwing (anglès) / Rotdrossel (alemany) / **Noms comuns de Balears:** tord cellard, tord d'ala roja.

Mida i pes
 Longitud del cos: 19 - 22 cm
 33 - 34,5 cm d'envergadura
 Pes: 55 - 75 g.

Hàbitat: El mateix que el del tord. En ser més amagadís, freqüenta masses de vegetació forestal.

CONFUSIÓ AMB ALTRES ESPÈCIES NO CAÇABLES

Del gènere *Turdus* tenim a Mallorca dues espècies més. Estan protegides per la llei i no són caçables.

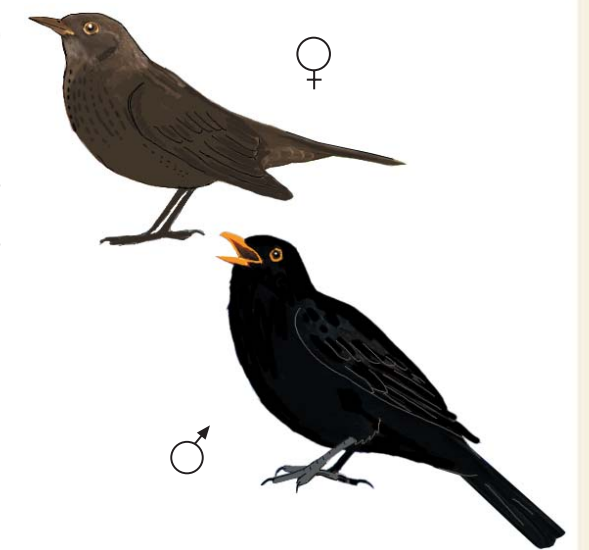
MÈRLERA

Nom científic: *Turdus merula*
Noms comuns: Mirlo comú (castellà) / merle noir (francès) / merlo (italià) / Blackbird (anglès) / Amsel (alemany) / **Noms comuns de Balears:** mèrlera, tord negre.

Es coneixen com a "tord roquer" a uns tords foscos amb la pitrera escatada i de mida normalment grossa. Es tracta de mèl·leres femella joves i migradores, per la qual cosa s'agafen als colls com els tords. El nom de "tord roquer" també s'empra per referir-se a les femelles de pàssera (*Monticola solitarius*). No són caçables.

Mida i pes
 Longitud del cos: 24 - 26 cm
 34 - 39 cm d'envergadura
 Pes de 80 - 110 g.

Hàbitat: Des del nivell de la mar fins a la muntanya. Espècie rural i urbana (jardins i parcs de ciutats). Vola entre la garriga a mitja

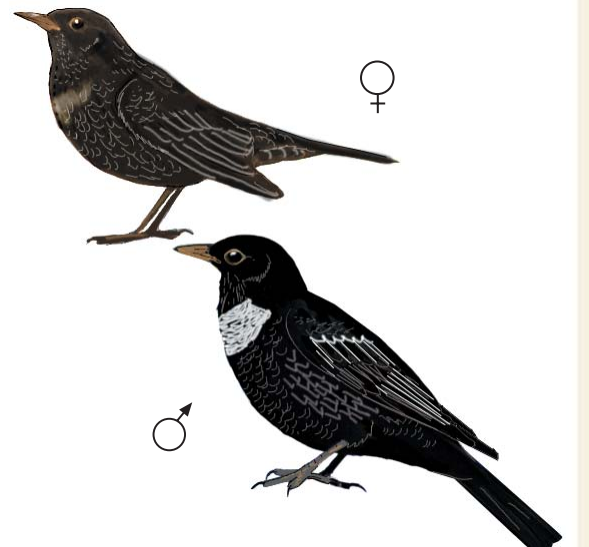

TORD FLASSADER

Nom científic: *Turdus torquatus*
Noms comuns: mirlo capiblanco (castellà) / merle à plastron (francès) / merlo dal collare (italià) / Ring Ouzel (anglès) / Ringamsel (alemany) / **Noms comuns de Balears:** tord flassader, mèrlera de pit blanc, tord de collaret.

Mida i pes
 Longitud del cos: 24 - 26 cm
 38 - 42 cm d'envergadura
 Pes de 90 - 130 g.

Hàbitat: Boscos oberts i garrigues.

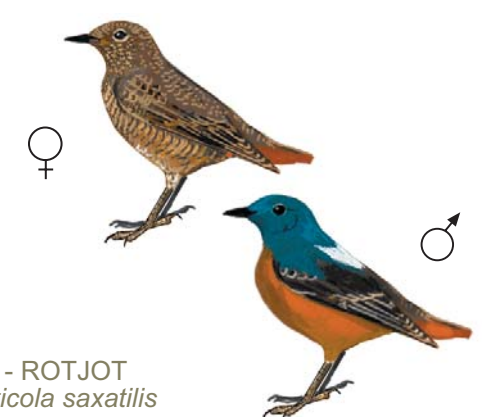
Els mascles joves de 1er any d'aquestes dues espècies, són semblants a les femelles adultes.

Altres espècies que es poden confondre. Estan protegides per la llei i no són caçables.

VAROLA O TITINA
Anthus pratensis

es pot confondre amb el tord comú

COA - ROTJOT
Monticola saxatilis

els joves i les femelles es poden confondre de lluny amb la grívia

ESTORNELL
Sturnus vulgaris

PÀSSERA
Monticola solitarius

els joves i les femelles es poden confondre de lluny amb la grívia o el tord burell

Foto: S. Torrens

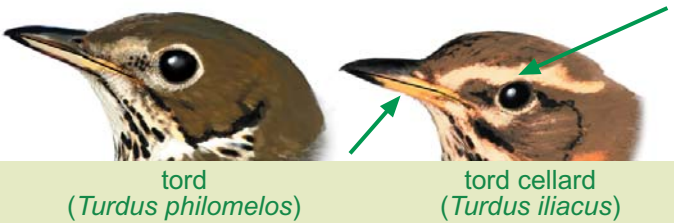
ELS TORDS

NORMATIVA

Només és legal caçar tords amb escopeta i amb “filats de coll”. Com en qualsevol altre modalitat de caça, és obligatori portar la documentació obligatòria i complir sempre la Resolució anual de vedes vigent.

Per a poder caçar amb la modalitat de “filats” aquests han d'estar precintats pel Departament de Medi Ambient del Consell de Mallorca (Direcció Insular de Caça).

Anualment s'ha de presentar al departament de Medi Ambient un imprès oficial emplenat, amb el resum de captures de la temporada. Es necessita també un permís específic per la pràctica d'aquesta modalitat així com la llicència B.

tord (*Turdus philomelos*)

tord cellard (*Turdus iliacus*)

Només es poden caçar les 4 espècies caçables de tord, les quals són migradores i hivernants i s'han de respectar els màxims de captures establerts a la Resolució de Vedes. Les 4 espècies caçables són:

TORD *Turdus philomelos*

GRÍVIA *Turdus viscivorus*

TORD BURELL *Turdus pilaris*

TORD CELLARD *Turdus iliacus*

Departament de Medi Ambient
Servei de Caça

Tel. 34 971 173 878 · Fax. 34 971 173 959

c/ del General Riera, 111, 07010 Palma

www.conselldemallorca.net

serveicinegetic@conselldemallorca.net

QUEDA PROHIBIT:

- Utilitzar mètodes massius i no selectius: amb visc, amb qualsevol reclam mecànic o electrònic, amb lloses, amb garbellets, amb llaços, amb xarxes japoneses, etc...

- La venda de les captures.

- Ferir o donar mort a les espècies capturades als filats que no siguin les 4 espècies de tord caçables o l'estornell. En tot cas s'han d'alliberar d'inmediat.

BIOLOGIA

El tord és un aucell de vol potent i recte, reconegut també per emetre un “txic” característic de tant en tant. Normalment volen en solitari, en colla o en petits grups. Només formen grans grups a les colgades (de nit). Els tords **baten les ales continuament, a diferència d'altres aucells** semblants que ho fan intermitentment i amb un vol ondulat. El tord té un vol més rectilini.

Es tracta d'uns aucells que **crien a l'Europa central i septentrional** molt enfora de les Illes.

Tord aturat en una abeurada.

Foto: P. Garcias

Realitzen 2 – 4 postes de 4 – 6 ous cada una, que són covats per la femella durant una quinzena de dies.

A Balears arriben del Centre i Nord d'Europa. Les poblacions del nord de la Península Ibèrica són gairebé sedentàries.

A les zones de cria el mascle marca el territori amb el seu cant, a la vegada que atreu a les femelles. Una vegada fetes les parelles, és la femella l'encarregada de fer el niu amb

branquetes, molsa i altres elements. El mascle ajuda a l'alimentació dels pollets que neixen d'uns ouets de color blavós. Poden criar dues vegades a l'any: una primera posta per març - abril i a vegades una segona per juny.

La migració es realitza en petits grups, sovint durant les nits de lluna plena i condicionada per la meteorologia. **La migració té un component genètic més marcat en els juvenils.** És curiosa la **fidelitat a les zones d'hivernada, si bé varia entre espècies.** Com més al Nord viuen els tords, més fort tenen l'instint de migració al Sud.

Degut a que molts d'individus s'han tornat urbans als països de cria, **s'han format poblacions sedentàries que ja no emigren.** La calor de les ciutats així com l'aliment fàcilment aconseguible a parcs i jardins són factors importants en aquest sedentarisme.

Un fenomen semblant succeeix a les costes nord-mediterrànies, a causa del canvi climàtic.

L'alimentació del tord és variada: caragols, cucs de terra, llentiscle, savina, olivó, fruits de teix... És curiosa la conducta instintiva de rompre els caragols pegant contra una pedreta.

Menjen tant en terra (normalment pasturen davall arbustos i ullastrès) com en els arbres.

Tord cellard.

Foto: P. Santandreu

Contingut del gavatz d'un tord.

Foto: B. Seguí

Quan el sol es pon, cerquen les masses forestals per passar-hi la nit.

Totes les característiques anteriorment esmentades són referides al tord comú.

El tord cellard té un vol més ràpid i menys rectilini. Cria al Nord i al Centre d'Europa i Àsia. Té menys fidelitat a les àrees d'hivernada i és manco d'un 2 % de la població de tords hivernants a Mallorca. Els migradors es concentren a França i només arriben a la península Ibèrica i a Balears. Entren més tard que el tord comú i arriben en quantitats molt variables d'un any a l'altre. Prefereixen zones boscoses àmplies i denses.

El **tord burell** presenta un vol menys direccional amb batudes d'ala més desordenades. Forma petits grups que pasturen i s'aixequen ràpidament quan senten o veuen un perill. Cria a Europa i Àsia septentrional, així com en algunes zones del centre d'Europa. A Mallorca solen venir d'Escandinàvia i bastant més tard que el tord comú. Les seves migracions solen ser més curtes i per això només arriba a les illes quan el fred els empeny de valent.

La **grívia** té una àrea de cria paleàrtica. Curiosament cria a totes les illes mediterrànies menys a Balears. Realitza sempre 2 postes (de 3 - 5 ous). Les poblacions que viuen més al Sud no tenen el comportament migratori tan desenvolupat. Podem trobar aquest aucell als passos forestals, a les pastures i a camps oberts Sempre escàs.

ANELLAMENT

L'anellament científic d'aucells, **és una eina important i realitzada a tot el món,** per marcar i fer-ne un seguiment de cada exemplar. Gràcies a la recuperació d'aus anellades podem saber **dades de migració, edat,**

comportament, taxes de supervivència, hàbitats preferibles per a cada espècie i fins i tot, l'estat de conservació de l'espècie concreta.

Les dades que ens ofereix l'anellament dels tords ens permet poder gestionar-los correctament per seguir gaudint de la seva caça.

El tord deu ser probablement una de les espècies anellades més recuperades de Mallorca, degut a la tradició cinegètica de l'espècie.

L'origen de les recuperacions és fonamentalment de l'Europa Central i Oriental.

Les recuperacions de les aus anellades es concentren a la serra de Tramuntana especialment a les zones des de Valldemossa fins a Escorca, zona de tradició filatera.

És important que els caçadors entreguin les anelles a una entitat ornitològica, a un agent de medi ambient, a la Guàrdia Civil o al Servei de Caça del Consell Insular de Mallorca.

El caçador que aporti les dades d'una anella, rebrà la informació referent a l'aucell concret, ja que totes les dades conegudes de l'exemplar anellat es troben registrades en una base de dades.

Cada anella és única, no n'existeixen 2 d'iguals. **Les anelles van marcades amb un codi que indica el país que l'ha posada i un número.**

MIGRACIÓ

Moltes espècies d'aucells duen a terme cada any un **viatge estacional del Nord cap al Sud** en recerca de zones més atemperades i amb aliment. A moltes zones de cria dels tords, el terra està gelat i les hores de llum són poques, per tant necessiten trobar llocs on poder pasturar cercant menjar.

En el cas dels tords, com més al Sud viuen menys necessitat d'emigrar tenen. En general **els tords passen l'hivern a latituds mediterrànies sense baixar més i per tant no arriben més avall del Nord d'Àfrica.**

Grívia.

Foto: P. Garcias

Els exemplars arribats a Balears **són procedents d'Europa central, Alemanya i Polònia, de la costa bàltica, Estònia, Letònia i Lituània, de Finlàndia i en menor proporció de Noruega i Suècia. Rarament d'Europa de l'Est. Passen per Suïssa, arriben al Mediterrani de França i d'allà cap al Llevant ibèric.**

La migració **comença a mitjans de setembre,** essent molt forta a l'octubre.

En arribar, els tords necessiten assentar-se, bé per descansar i continuar la migració cap a un altre destí més al Sud, bé per agrupar-se i formar les colgades. A partir del mes de novembre les colgades toquen estar formades i comença el període més adequat pels colls i per la caça d'alba amb escopeta.

Els tords són **migradors nocturns.** Durant el dia descansen recuperant forces i menjant. De fet, abans de començar la migració menjen molt i engreixen.

Per això, quan els tords arriben a Mallorca estan magres ja que han consumit que s'entomen cap al seu país d'origen s'en van ben grassos (exemplars que antigament eren molt apreciats culinàriament).

Foto: B. Seguí

Comparació de reserves de greix acumulat.

D'esquerra a dreta, de menor a major quantitat de greix.

La majoria dels tords que arriben primer aquí són mascles i menorment femelles joves nascuts el mateix any. La població adulta és més sedentària, per la qual cosa arriben a Mallorca en menor nombre i més tard.

La migració de tornada cap a les zones de cria comença devers el febrer. Arribada la primavera, la migració es fa més feixuga per la calor i els tords cerquen punts d'aigua. A vegades apareixen grups nombrosos en una abeurada.

SEXE I EDAT

El sexe en els tords només es pot saber amb certesa **examinant les gònades sexuals** (testicles i ovaris) mitjançant la dissecció.

Dimorfisme sexual del tord burell

Foto: B. Seguí

L'únic tord caçable que presenta dimorfisme sexual a simple vista és el tord burell.

Els joves tenen les puntes de les plomes de la cua més punxegudes. Per altre banda, **les plomes secundàries grans una vegada mudades i típiques d'adult són una mica més llargues, suaument fosques i amb la taca apical reduïda** (quasi absent en el tord cellard) i més clara.

Els adults de **tord burell** tenen les plomes secundàries més llargues i sense la taca blanca a l'àpex del canó.

Pel que fa a la **grívia,** les cobertores secundàries són difícils de diferenciar entre les mudades i les no mudades. En tot cas, les mudades o d'adult tenen la taca apical blanquinosa, mentre que les dels joves presenten un color crema.

GESTIÓ CINEGÈTICA

La gestió dels tords és difícil en ser espècies migratòries. La bona cria als llocs d'origen condicionada per la duresa de l'hivern i una moderada pressió de caça a les illes, amb dates correctes, són els factors clau, ja que el tord comú, per exemple té una certa fidelitat migratòria.

Per altre banda, durant la caça amb escopeta, **poden produir-se fins a un 30 % de tords no cobrats,** per la qual cosa una bona formació en la caça i un tir ètic és determinant.

En certs moments, la caça és crítica per a l'espècie, a principi de temporada especialment s'efectuen denúncies per caça il·legal amb cassete. **Això dóna lloc a greus sancions i a la retirada de la llicència de caça.**

A Balears és important la neteja d'olivars i de garriga. L'olivó és el recurs bàsic. Els primers dies d'arribada, els tords estan cansats i encara no han trobat lloc per assentar-se. La tranquil·litat en aquests moments permetrà formar les tradicionals colgades a zones forestals i **estabilitzar poblacions que passin aquí l'hivern.**

El període de veda permet que s'en tornin al país d'origen els exemplars que poden criar i que tinguin temps per descansar, menjar i partir. S'han de quantificar i regular les captures com a mesura de sostenibilitat, mesura que s'estableix cada any a la Resolució Anual de Vedes.

MODALITATS DE CAÇA

El 90 % dels tords que es capturen a Balears són tords comuns. Es cacen amb la modalitat tradicional dels “filats” i també amb escopeta.

CAÇA AMB ESCOPETA

S'utilitzen **càrregues de perdigó número 10** (pels tords que passen molt baixos o a prop), **número 9 o número 8** (per tords més allunyats). El tord cellard és més difícil de caçar amb escopeta perquè és més amagadís.

Els passos a les colgades s'han de deixar descansar durant 7 - 10 dies entre jornada i jornada de caça, amb la finalitat de no escalariv els tords.

És obligatori recollir les beines, i si n'hi ha d'acumulades, no se pot caçar.

Variants amb escopeta:

- **a la mala:** disparant directament als tords mentre el caçador va caminant pel camp.

- **des d'un lloc fixe:** esperant a que els tords s'atraquin als seus passos habituals. En aquests llocs, si es fan més de 10 tirs seguits o s'espera més de 15 minuts, haurà d'estar situat a més de 100 metres dels colls.

- **amb reclam de boca o xibiu:** s'atreu el tord a un pi imitant el seu cant amb un reclam bucal. Els cassettes estan estrictament prohibits. No se pot disparar a menys de 100 metres d'habitatge, ni cap a ells.

CAÇA TRADICIONAL AMB FILATS

És típica a la **serra de Tramuntana de Mallorca** però també al Pla. **Es practica igualment a Menorca i a Formentera on rep el nom de “filats de feu”.**

Tord comú.

Foto: S. Torrens

Les zones d'entrada i sortida d'una massa forestal que els tords fan servir són ben coneguts pels caçadors. **A aquests passos s'els coneix com a “colls”.** Els colls de tords compten amb tota una tradició popular fins i tot tenen un nom propi i de fet a moltes possessions de muntanya existeix es “coll de sa madona”. Els colls a vegades passen de generació en generació. Distingim 4 tipus de colls:

- **colls naturals o de forat.** L'entrada i sortida de la massa forestal que empen els tords de manera natural.

- **colls amb carreres o carreranyes** (que en vista aèria tenen forma d'estrella). Coll amb confluència de “camins” al seu voltant i entre la vegetació, realitzats pels caçadors, podant les branques dels arbres.

- **colls baixos.** El caçador seu damunt unes pedres o una soca.

Perxa de tords després d'una jornada de caça.

- **colls alts.** Situat a d'entre dos pins alts on el caçador s'hi acomoda a varis metres d'altura, pujant amb una escala.

És una **modalitat selectiva** que permet **alliberar espècies protegides** o accidentalment capturades. **I és no massiva** en tenir l'eficàcia limitada pel propi mètode.

- **filats d'alba:** esperant la sortida dels tords de les colgades amb la primera llum.

- **filats de gran dia:** fins a mig matí.

- **filats d'horabaixa:** es practica quan aquests se'n van a dormir a les colgades, a darrera hora.